

Mikor jelenik meg a Szegedi Híd? Nem vagyunk folyóirat, mely hetenkint, vagy két hetenkint, vagy esetleg havonként jelenik meg. Nem, mert nem akarjuk azt, hogy határidőre, kényszerből kelljen mondanivalónkat kitermelni, amik éppen azért, mert kényszerből születtek, csak álmondanivalók lehetnek. Csak akkor jelenik meg a Szegedi Híd, ha kellő értékes, eleven cikkanyag összegyűlt. Ha nem többször, csak évenként egyszer, de az az egy szám jó és igaz mondanivalójú legyen, ne szükségéből összetákolt valami.

Hogyan írhatunk a Szegedi Hídba? Aki SzEI tag esetleg még nem tudná: a megírt cikket borítékba zárva – esetleg jeligével a SzEI gondnokának, vagy a SzEI irodájába adja le. Az írások sorsáról a szerkesztőség dönt.

Szegedi Híd (1941) október 6. oldal

541. Tudósítás a SzEI Színjátszó Társaság egyik rendezvényéről

A Szép Magyar Szó délutánja

A Szegedi Egyetemi Ifjúság Színjátszó Társasága, amely mint ismeretes, az elmúlt tanévben imponáló siker mellett mutatta be Szegeden és Kolozsvárott a Hamletet, szombaton délután öt órakor a „Szép Magyar Szó Délutánja” címen a modern magyar lírikusok műveiből szavalódélutánt rendezett a bölcsészkar épület nagytermében. Bevezető beszédet Sík Sándor egyetemi tanár, a neves költő mondott, aki ismertette az Ady utáni költői generáció munkásságát, és rámutatott azokra az új élményekre, amelyekből ez a költői generáció forrást merített. Ezután Illyés Gyula, Szabó Lőrinc, József Attila, Erdélyi József, Mécs László és Reményik Sándor néhány jellegzetes versét adták elő a Színjátszó Társaság tagjai. Valamennyi előadót dicséret és elismerés illeti meg. Közülük Horváth István komoly színésztehetség. A többiek: Stachó Lajos, Szász Károly, Zalányi Sámuel, Homoródy József, Cseney Magdolna, Szabolcsy Gábor, Gyulay Lenke, Ercsey Sarolta azt nyújtották, amit vártunk tőlük. A versek kiválasztása, tekintettel a mai viszonyokra és az ifjúság lelkének fogékonyságára, szerencsésebb nem is lehetett volna.

Szegedi Új Nemzedék XXIII. (1941) október 4. Újraközlése: In: Hegyi András: Haladó ifjúsági mozgalmak Csongrád megyében. Válogatott dokumentumok (1874–1986). Szeged, 1987. 257. (175/d. sz. dokumentum)

542. Benke-Nagy Sándor: Csizma az egyetemen

A közelmúltban néhány erős kirohanást hallottunk a „paraszt-romantika” ellen, s ezen már nem is csodálkozunk. Inkább azon tűnődni el, ha ilyen ilyesféle jelenségeket nem is tapasztalnának, mert akkor arra kellene gondolnunk, hogy ismét vajúdtak a hegyek, de még csak egeret sem szültek. „Paraszt-romantikáról” beszélni ma, persze erőteljes anakronizmus. Aki így emlegeti a mai mozgalmat, amely a magyar mélykultúra s ennek hordozói számára helyet és érvényt kíván,

az egy századdal elmarad, egészen nyilvánvaló. A romantikus parasztszemlélet a történelem tanulsága szerint már a 12. századtól, vagy talán még régebbi időktől számítva, átlag nyolcvan, kilencven évenként ismétlődik., de ezek a periódusok általában teljesen hatástalanok maradnak: hát mi nem ezt akarjuk: nem akarjuk, hogy a mostani jóakarátú és komoly erőfeszítések hatástalanok maradjanak, nem „paraszt-romantikát” akarunk, egészen másról van szó.

Az elmúlt nyáron jelent meg Illyés Gyula nagyhatású könyve, a „Csizma az asztalon”. Rövidesen hatalmas vita viharzott fel körülötte, hallottunk véleményeket pro és kontra, és álmuldoztunk az értelmetlenség ilyen ijesztő fokán és az ítélő képesség ilyen szörnyű meggyengülésén. Mi a paraszt kérdést az egyetemi ifjúság szemszögéből nézzük most, elvetve minden kicsinyes szempontot és tiltakozva mindennemű romantikus szemlélet ellen, írjuk a következőket, és előre is megvalljuk, hogy mintánk és példaképünk éppen az az Illyés, akit a legészbontóbb dolgokkal vádoltak a legközelebbi múltban. A könyvet nem értették, amelyet a legkézenfekvőbb módon az mutat, hogy irodalmi vitát csináltak belőle, s Illyést, mint valami Giono-tanítványt emlegették. Minket ez nem érdekel, mert meg vagyunk győződve, hogy Illyés azok közül a kevesek közül való, s azoknak is az élén áll, akik a parasztság ügyét egy európai látóker és műveltség birtokában, romantika nélkül, tisztán, őszintén, igazsággal, a történelmi és kulturális kényszer nagyon is sürgető hatására és mélységes meggyőződéssel szolgálják. Mi is ezt akarjuk, és éppen ennek érdekében szeretnénk egy pár dolgot tisztázni.

Az utóbbi években, mondhatjuk évtizedekben a parasztság egyre több és több követet küldött a polgárosultság és a magaskultúra világába, quasi békülni akart valakivel, és részesülni valamiben, bár nem tudta biztosan: kivel és miben? a követek közül sokan – sajnos – Ephialtes-módra viselkedtek, megtagadták sorsaikat, és az ellenséget a hátába vezették. Az ilyenek szerencséjére egyre ritkábban és egyre többen jutnak el úgy a magaskultúra fellegvéraiba, az egyetemekre, hogy a visszavezető hidakat nem rontják le, s a tiszta meggyőződést nem veszítik el. Mit mutat ma nekik ez a tiszta meggyőződés?

Mindenekelőtt azt, hogy a magaskultúra hihetetlenül veszélyes krízist mutat, és a betegség talán még nem érte el a tetőfokát. Persze, az erről való szavalás régi dolog, hiszen Spengler, Keyserling, Berdjajev és náluknál kisebb titánok szavalták már erről eleget, és nem is erről van szó, hanem arról, hogy már Nietzsche és Bergson első súlyos támadásai óta, amelyet a racionalista kultúrára mértek egyre sűrűsödtek ezek a támadások, a racionalista kategóriák egyre jobban érvényüket veszítették, a racionalista kultúra egyre jobban szétesik. De még más is történt, történik ezekben a napokban, s ez sokkal veszélyesebb, az ti., hogy a lelki struktúrákban is megváltozott valami, a metafizikai hit kiégett, a tudat elvesztette hatását a mélységgel és magassággal egyaránt. De ennyivel is nyilvánvalóbb, hogy a válság sokkal súlyosabb, semmint első pillanatra fel tudnánk mérni.

Természetes, hogy menteni akarjuk, ami menthető s pótolni, ami pótolható. Baj van a magaskultúrával. A szakadékok kitöltésére és a hiányok kompenzálására rendelkezésünkre áll a világ legszínesebb, leggazdagabb mélykultúrája, ami nem szenved a racionalizmus repedezettségében, kiaszottságában, hiszen ma is tele van mágikus elemekkel, vagy ha jobban tetszik irracionális jegyekkel, de ami a fő: hordozóiból nem égett ki a metafizikai hit, a csodák iránti fogékonyság, vagyis: míg mi félig benne kínlódunk az újkorban, addig ők már ismét az új középkorban vannak, amelyben ismét jut majd hely a teozófiának, mágiának, okkult tudományoknak. Magaskultúránk építésében tehát mélykultúránkat mellőzni szörnyű oktalanság volna, és nem is lehet.

Mit hisz és mit akar az egyetemi ifjúságnak az a része, amely a népből jött és azok a legjobbak, akik a középosztályból jöttek, de a mai parasztmozgalom szükségességét és céljának értékességét belátták.

Mindenek előtt hiszünk az értelemben és abban, hogy a parasztság útja nem a menekülés. Lehetetlen, hogy a művelődés csak a züllésbe, az emberiség útja a tömeges szolgaságba vezessen. Hisszük, hogy van megváltás és újrakezdés. Hisszük, hogy „annyi kudarc és bukás után a kérdésre, az indítványozásra ma a parasztság a legalkalmasabb”. Hisszük és kijelentjük: nyugtalanító tünet, ha egy társadalom műveltségének életében a parasztság nem kér tevékeny részt, s a nyugtalanító tünetek megszűnését kívánjuk. Be kell látnunk, hogy a város legyőzte a falut, tehát a falunka a várostól való elkülönítésére van szükség. Hisszük, hogy az ember igenis úrrá születik, de „csakis a természet, vagyis az állatok és növények, esetleg maga, de semmi képpen sem embertársai urának”. Sajnáljuk azokat, akik még ma is azt hiszik: „a parasztok ma is nagyobb tenyérral születnek, mint más, és így már a természet is a gémeskút húzására teremtette őket”. Ezzel szemben mindenesetre érvényes az, hogy „az a paraszt, aki Fazekas Mihály mély tanácsainak megértése nélkül száll a sírba, sosem tudta, hogyan is kellett volna viselkedni a földön”. Szükség, hogy a nevére méltó szellemi élet meginduljon végre a parasztság felé. Hogy hallgatója nem lesz, attól nem kell félni. A lelkek egyensúlyának és minden egyensúlynak végre helyre kell állni. Meg kell értenünk, hogy a földből való kiszakadás és a föld népétől való elszakadás könnyen azt eredményezheti, hogy elveszthetjük a talajt a lábunk alól, ilyen öngyilkos luxust pedig aligha engedélyezhetünk magunknak. Az ókori városok bukásának oka majd minden esetben az volt, hogy elvesztették kapcsolatukat a földdel. Mi olyan városokat kívánunk, mint az ifjú Athén, „melynek agóráján a bölcselők megállították egy kis vitára a nyájával átvonuló kecskepásztort, s vita közben szemüket zöldellő szőlődombon járaták”. „Hódolattal gondolunk azokra a városokra, amelyek utcáin oly otthonosan és egészségesen áramlott parasztjaival, szekereivel és körmeneteivel a vidék, akár a szívben a vér” (a középkori olasz városokról van szó). De hát mi olyan sokat szeretnénk, hogy annak elmondására hely itt nincs és záradékul éppen ezért csak ennyit mondunk:

Nem vagyunk hívei a romantikus parasztszemléletnek, esküdt ellenségnek tekintünk mindenkit, aki még ma is így látja a parasztságot. Nézzétek meg a szobrokat Budapesten, Szegeden, Nagykőrösön, vagy bárhol máshol, és látni fogjátok, hogy mindegyik nagyság lábánál ott guggol, térdel, vagy ácsorog egy-egy csizmás, széles állkapcsú és nagybajuszú kőalak „rózsasándori tekintetét oly sunyin tekerve a felette díszelgő úr felé, mint A KUTYA, AMIKOR ÉPPEN KIRÚGJÁK”. A jó ízlés és a komolyság nevében mondjuk: elég volt. És mindenféle hazugságból elég volt. S ha ma még sokan nem is látják be, a közeljövő majd meggyőzi őket két dologról: az egyik, hogy a kultúrválságot csakis a mélykultúra teljes feltárása és igénybevétele útján úszhatjuk meg úgyahogy, szerencsésen, a másik pedig az, hogy a munkát rövidesen össze kell békíteni majd a műveltséggel, mert különben óriásiak lesznek majd a disszonanciák, s most persze nem érdemül, hanem mint szerencsés véletlent említjük, hogy „a közvetlen munka és az egyéni műveltség ma a legtermészetesebben a parasztszféra talákozhat”.

S, hogy mit akarunk? Akarunk lenni: átmenet, de nem: leszállás (ebből volt már éppen elég), kinyújtott kéz akarunk lenni és erre nagyon is szüksége van a parasztságnak, hiszen úgy is túl sokat volt egyedül. S akarunk lenni a kovász (nem azért persze, mert hordószőnokok erre gyakran felszólítanak), hogy általunk és bennünk az ég-föld távolságra lévő osztályok s a magas- és mélykultúra szerencsés és egészséges endozmózisa megtörténhessék. És erre nem holmi romantika készlet bennünket, ez elkerülhetetlenül jelentkező történelmi kényszerűség.

Szegedi Híd (1941) december 10. oldal

543. A Szegedi Egyetemi Ifjúság vegyeskara

A Szegedi Egyetemi Énekkar 1924 decemberében alakult meg, és az elmúlt 17 év alatt, mint férfikar, a tagok állandó kicserélődése ellenére is, az ország legjobb énekkari egyesületei közé küzdötte fel magát. Évente rendszeresen szerepelt az egyetem ünnepein, az egyetemi ifjúsági egyesületek kultúrtáborozásain, Szeged, valamint a környező városok társadalmi ünnepein, továbbá hangversenykörútjai alkalmával: Budapesten, Bécsben, Krakkóban, Posenben,⁸⁸ Varsóban, Wilnóban,⁸⁹ Lembergben,⁹⁰ Kattowitzban,⁹¹ azonkívül magyar és külföldi rádiókban. Sokszor nagyon nehéz helyzetben volt az együttes, mert hisz tagjai, az egyetemi tanulmányok végeztével nagyrészt távoztak az énekkar kötelékéből is. Az énekkar ezeket a veszteségeket mindenkor tudja pótolni – egészen az elmúlt tanévig, amikor is a Ferenc József Tudományegyetem távozásával, egyetemünkön a jogi kar megszűnt, és az énekkar, amelynek tagsága 80%-ban jogászokból állt, máról holnapra semmivé lett.

---

⁸⁸ Ma: Poznań

⁸⁹ Ma: Vilnius

⁹⁰ Ma: Lviv

⁹¹ Ma: Katowice